

چکیده کتاب اسرار حج

۱. خداوند متعال در زمانی اهل عالم را آفرید که عالم را به تمام وسایل زندگی مجهز کرد.
۲. اگر کسی به فکر این باشد که بدو خلقت عالم و آدم را بشناسد، بداند هرگز نمی‌تواند فکر خود را به زمانی انتقال دهد که خدا بود و عالم نبود، زیرا خدا از نظر زمان نامتناهی است و عالم حادث است.
۳. امام صادق ع فرمودند: اعوذ بالله من التحديد والتعديد یعنی پناه به خدا می‌برم که برای بدو خلقت حد و حدودی معین کنم.
۴. اگر خلقت آدم نباشد، خلقت عالم لغویت پیدا می‌کند!
۵. آیا عالم منحصر به همین کره زمین و برای یک نوع آدم است؟!
۶. چیزی که هدف خدا را پر می‌کند و با بودن آن خداوند خود را مانند کسی می‌داند که به هدف واقعی خود رسیده، معرفت انسان‌های عارف است نه تعداد آنها از نظر کثرت و قلت.
۷. توصیف کلاس‌های تربیتی انسان در طول و عرض عالم.
۸. تفاوت بین دو زندگی در این دنیا پیش از بلوغ به عقل و ایمان و در آخرت بعد از بلوغ به عقل و ایمان مانند زندگی جنین در رحم مادر و زندگی او بعد از تولد در این کره زمین است.
۹. از چه زمانی خداوند اراده کرد این زمین غیر مسکونی را به صورت یک کره مسکونی درآورد؟
۱۰. وجوب افاضه فیض بر خداوند متعال یک وجوب اجباری و الزامی نیست، این علم و حکمت خداست که بر خدا حاکمیت دارد.
۱۱. انسان از نظر روانی و از نظر خلقت خود، موجودی است که تمامی موفقیت‌های او از دوران کودکی تا انتها محصول علم و تربیت است.
۱۲. این دخترک و پسرک به نام آدم و حوا که از خاک زمین روئیدند، تحویل کدام پدر و مادر داده شدند؟
۱۳. اگر درباره ائمه اطهار ع بگوییم یک نفر یا چهارده نفر و یا بیشتر و کمتر، فرقی ندارد. زیرا انسان‌هایی که به کمال مطلق رسیده و در مکتب خدا فارغ التحصیل شده‌اند یک نفر از آنها برابر همه نفرات است.
۱۴. محلی که انسان‌های بهشتی یعنی خمسه طیبه در آنجا نزول اجلال نموده و شجره وجود انسان را در این عالم به اختیار گرفته و به حد بلوغ رسانیده‌اند، همین زمین کعبه بوده است.

۱۵. خداوند از خانه‌های بهشتی تعبیر به خیمه‌هایی از جنس نور می‌کند و می‌فرماید: حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ.
(الرحمن)
۱۶. در احادیث، بهشت آدم را تعریف می‌کند می‌فرماید: کانت جنه الدنيا تطلع عليها الشمس و القمر. منظور از جنت دنیا، یعنی بهشتی در کره زمین، نه به کیفیت زندگی دنیا در کره زمین.
۱۷. بهشت خدا به این کیفیت نیست که باغی و نهر آبی و درختان پر میوه‌ای باشد. بلکه بهشت خدا نعمت‌های خاص و خالص است که به اراده خدا و اولیاء خدا در هر جا که باشند قابل ظهور است.
۱۸. دلیل این که سرزمین کعبه و یا خانه کعبه، خانه انسان‌های بهشتی و یا سرزمین بهشت آنها بوده چیست؟
۱۹. گناه آدم و حوا پیش از نبوت و پیش از توبه بوده است و بین گناه آدم و توبه او، طبق بعضی روایات دویست سال طول کشیده است.
۲۰. گریه آدم در فراق بهشتیان بوده نه بهشت. زیرا بهشت به صورت باغ و میوه، قابلیت ندارد که انسان در فراق آن، چنان محزون و غمناک شود که دویست سال گریه کند.
۲۱. تجهیزات وجودی، مانند علم و سواد است که بر اساس معرفت کامل به خدا برای انسان حاصل می‌شود و قابل انتقال به فرزندان نیست.
۲۲. خمسه طیبه شرط موفقیت آدم و حوا را اطاعت و اخلاص کامل قرار دادند.
۲۳. بعضی احادیث گفته‌اند گناه آدم، ادعای ولایت ائمه اطهار بوده، بعضی روایات گفته‌اند تکبر او در برابر مقام ولایت بوده است، برخی گفته‌اند حسودی نسبت به مقام ولایت بوده است، ولیکن این حسودی و تکبر و ادعای مقام ولایت هر سه از یک قماشند.
۲۴. چرا خداوند آدم و حوا را از خودگرائی و نزدیکی به شجره هوای نفس پرهیز داد؟
۲۵. تعلیم اسماء جدا از تعلیم حقایق است، ولیکن آنها با این معلومات ساده و سطحی، خود را با اولیاء بهشتی خود قابل رقابت دانستند!
۲۶. تنها عملی که فرزند را از مقام ولایت که صراط مستقیم است به گمراهی می‌کشاند، حسد و یا تکبر است.
۲۷. گناه کبیره مربوط به معلومات اساسی انسان است. یعنی چه؟
۲۸. علت نامگذاری بیت‌الله به بیت العتیق و ام‌القری و کعبه چیست؟

۲۹. این خانه شریفه از این جهت که ارتباط به خدا و اولیاء خدا دارد، مقصد تمامی آبادی‌ها و شهرهای عالم است. زیرا همه به این منظور به وجود آمده که انسانها را به هدف عالی زندگی که همان مدینه فاضله و یا شهر بهشت است برساند.
۳۰. خانه خدا، یعنی خانه‌ای که برای خدا ساخته شده است نه این که مکانی باشد که انتقال از آنجا برای خدا جایز باشد.
۳۱. ام القری به همه یاد می‌دهد که خانه‌های خود را برای خدا بسازید تا از یک طرف قابل دوام و از طرف دیگر در امن و امان باشد.
۳۲. اثبات این موضوع که اهل البیت کسانی هستند که اهل خانه خدا، خانه‌زاد خدا و صاحب خانه خدا هستند.
۳۳. هرکس به زیارت خانه خدا می‌رود، بایستی هدفش زیارت اهل خانه خدا باشد.
۳۴. در کتاب کافی از امام پنجم علیه السلام روایت شده فرمودند: لازم است مردم بعد از طواف بیت، با ما اهل البیت تماس پیدا کنند و به هدایت اهل البیت و با سوغاتی از علم و حکمت به شهر و دیار خود برگردند.
۳۵. تفاوت بین مراسم خرافی و مراسم حقیقی که انسان را به واقعیت و حقایق مربوط می‌کند چیست؟
۳۶. مراسمی که در اطراف خانه خدا انجام می‌گیرد آیا از قبیل مراسم خرافاتی است که نتیجه عقلانی ندارد و صرفاً برای سربندی مردم بوجود آمده و یا مراسمی است که انسان را به یک نتایج علمی و عقلانی می‌رساند؟
۳۷. بیان خاطره‌ای از یک تاجر خرمشهری با یک تاجر هندوستانی جهت تفکیک مراسم خرافاتی از مراسم عقلانی.
۳۸. بیان حکمت مراسم حج و سرّ واقعی آن .
۳۹. دو نوع رابطه و محبت سرمایه آخرت است، یکی رابطه و محبت بین انسان و خدا و دیگر رابطه و محبت بین انسان و انسان.
۴۰. علت این که خداوند تبارک و تعالی شکرگذاری و منظور داشتن نعمت‌های خود را جای خدمت انسان به خدا قرار داده است چیست؟
۴۱. خداوند خبر می‌دهد بهشتیان از دو نوع نعمت لذت می‌برند و جهنمیان از دو نوع عذاب رنج می‌برند!

۴۲. نقشه خداوند متعال برای پیدایش این دو نعمت بزرگ برای بهشتیان چیست؟
۴۳. دین و عبادات الهی به ده قسمت تقسیم می‌شود که نه قسمت آن کسب روزی حلال و یک دهم آن، دعا و عبادت و رابطه با خدا است.
۴۴. چرا خداوند متعال زندگی انسان‌ها را از طریق نیاز به خدمت به یکدیگر تنظیم نموده است؟
۴۵. حکمت ایجاد تفاوت درجه و فضیلت بین انسان‌ها چیست؟
۴۶. چرا خدا پیغمبران و اولیاء خود را بین خود و مردم واسطه قرار داده است؟
۴۷. ضرورت داشتن ادب این است که بزرگان و اولیای خدا مانند سرچشمه حیاتند و احترام به آنها عاملی است که آب حیات را از سوی آنان به جریان می‌اندازد و به انسان حیات دینی می‌دهد.
۴۸. حکمت بزرگ و مهم مراسم حج، تعظیم به مقام خدا و اولیاء خدا است.
۴۹. دلیل وجود امتیازات و برتری‌ها در بعضی اشخاص و تحمیل این امتیازات و برتری‌ها به دیگران چیست؟ آیا بهتر نبود که خدا تمامی افراد بشر را همانطور که در خلقت، مساوی یکدیگر هستند در فضائل و مناقب و مقامات و درجات، در حد تساوی قرار دهد و یا اگر به کسی امتیازی و مقامی داده است از بیان آن امتیازات و اظهار آن خودداری کند و آن امتیازات را به رخ دیگران نکشد؟!
۵۰. ایجاد مسابقه و تشویق انسان‌ها، برای رسیدن به کسب علم و فضیلت لازم و ضروری است.
۵۱. کسی را که خدا حجت و سلطنت داده می‌توانید او را شریک خدا در اطاعت خدا بدانید و آن طور که از خدا اطاعت می‌کنید از او اطاعت کنید و آن قدر که ارج و ارزش به خدا می‌دهید به او هم بدهید.
۵۲. شرک معروفی که مورد نهی خداوند قرار گرفته شرک در اطاعت کافر جاهل است.
۵۳. مشرکینی که شرک آنها قابل عفو نیست کسانی هستند که بجای خدا از مخلوق اطاعت می‌کنند.
۵۴. عدم عفو خدا از مشرک به چه معنا است؟
۵۵. اگر انسان مشرک را به بهشت ببرند از کسی تشکر خواهد کرد که از او اطاعت نموده و خواهد گفت، دیدید که فرعون مرا به بهشت برد و یا بت‌ها و بت‌سازها مرا به بهشت انتقال دادند. پس سرمایه بهشت، یک علم و قدرتی است که در وجود انسان متمرکز می‌شود و این در مکتب خدا قابل ظهور است.
۵۶. انبیاء و اولیاء خدا که در مکتب خدا فارغ التحصیل شده‌اند راه خدا و دین خدا را چنان که خدا می‌داند از خدا یاد گرفته‌اند و خدا آنها را بین خود و خلق خود واسطه قرار داده است.

۵۷. تعریف حق و حقوق از بیان مولا امیرالمومنین علیه السلام.
۵۸. برای رعایت حق عظیم و عجیب که خداوند برای بندگان کامل خود قرار داده بهترین معرف دعای سحر است که از امام چهارم نقل شده است.
۵۹. وجه تمایز بین انسان‌های کامل با خداوند متعال در چیست؟
۶۰. حق شناسی خداوند متعال از انبیاء و اولیاء خود چگونه است؟
۶۱. دلیل قرآنی اینکه خداوند انسان‌های کامل را در لباس یک سلاطین عظیم الشان به نمایش درمی‌آورد، آیه: *فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا* (نساء) است. ملک عظیم دوره نامتناهی سلطنت آنهاست که به نام آخرت شناخته شده است.
۶۲. خداوند قرآن خود را به کلمه عظیم توصیف می‌کند زیرا حقیقتاً علم قرآن نامتناهی است.
۶۳. عرش، همان مقام حاکمیت و سلطنت است که به وسیله ائمه اجرا می‌شود.
۶۴. اثبات این که ائمه اطهار ع صاحب ملک نامتناهی هستند.
۶۵. آیات قرآن از بیانات ائمه اطهار علیهم السلام رسمیت پیدا می‌کند.
۶۶. با این که قرآن را فقط خداوند نازل می‌کند لازم است بگوید انی نزلت الذکر، ولیکن متکلم مع الغیر می‌آورد و می‌گوید: *إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ* (حجر)
۶۷. منظور خداوند از آوردن متکلم مع الغیر اینجا که فرموده: *إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ*. (غاشیه) به معنای این که برگشت مردم بسوی ما و حساب مردم با ماست. چیست؟
۶۸. ائمه اطهار ع در دنیا نمونه‌های علم و تدبیر خدایند و در آخرت نمایندگان حکومت و سلطنت خدا.
۶۹. در زیارت جامعه کبیره است که می‌فرماید: *خلقکم الله انواراً*. منظور از این آفرینش به نور، آفرینش به تعلیم و تربیت است.
۷۰. ائمه اطهار با خداوند متعال از طریق تعلیمات الهی، اشتراک علمی دارند نه اشتراک جنسی و وجودی.
۷۱. ائمه اطهار ع بندگان خدا و شاگردان مکتب خدا هستند که در شعاع تعلیم و تربیت خدا فارغ التحصیل شده‌اند و به تمامی علوم و اسرار الهی رسیده‌اند.

۷۲. طبق فرمایش امام هادی ع در زیارت جامعه کبیره، خلقکم الله انواراً فجعلکم به عرشه محققین حتی من علینا فجعلکم فی بیوت اذن الله ان ترفع. چهارده معصوم ع سابقه تربیتی پیش از خلقت آدم و حوا داشته‌اند. خداوند آنها را به نسل آدم هدیه کرده است.
۷۳. افکار بشریت بر اساس رشدی که پیدا می‌کند جاده ظهور دین خدا به وسیله حضرت خاتم و جاده ظهور حکومت خدا به وسیله امام زمان است.
۷۴. برای اینکه استعداد بشر رشد کند و بتواند این سلطنت عظیم و سلاطین را تحمل نماید، دو دوره زندگی مقدر شده است که دوره ابتدایی آن از ظهور آدم تا قیام قائم و دوره نهایی آن، از قیام قائم تا ابد است.
۷۵. مردم محتاج به دین و حرکت دینی هستند نه این که خدا احتیاج به آنها داشته باشد.
۷۶. خداوند برای کاخ شاهنشاهی خود یک حریم محسوس و یک حریم معقول قرار داده است.
۷۷. تعریف کلمه تقوی یا حریم معقول خداوند متعال.
۷۸. نحوه تعظیم و تکریم مقام ولایت در مراسم حج چگونه است؟
۷۹. همانطور که خداوند می‌گوید لباسش بایستی دوخته و مخیط نباشد، دوخت و دوز فکری و علمی و عقیده‌ای انسان را هم قبول نمی‌کند بایستی از کلیه افکار و خیالاتی که تا امروز بدست آورده و کسب نموده است خود را خالی کند.
۸۰. لبیک، تشنیه لبی است. یعنی به چشم، دعوت تو را قبول کردم و آمدم.
۸۱. هفت دور طواف، نشانگر هفت تحول در کلاس تکاملی خدا است.
۸۲. بلوغ عقلی و ایمانی مقید به این معنا نیست که نه ساله یا پانزده ساله باشند، بلکه بلوغ عقلی آن زمانی است که یک چنین فکر و حقیقتی در وجود آنها زنده شود که خدائی دارند و آخرتی دارند و در ملک خدا زندگی می‌کنند و بدون کسب اجازه از خدا در ملک خدا خودسرانه حرکت نکنند.
۸۳. ورود به کلاس ایمان و تقوی اولین کلاس و معنای باطنی طواف اول است.
۸۴. زمانی که در او عشق و علاقه‌ای پیدا می‌شود که دستوری و فرمانی از مولا به او برسد، در طواف دوم تکامل قرار گرفته‌اند.
۸۵. از مرحله خودخواهی و گرایش به خود، گرایش به اجتماع و انسان خواهی پیدا می‌کند که طواف سوم است.

۸۶. گرایش قلبی و پیدایش عشق و علاقه به ذات خدا و اولیاء خدا طواف چهارم است.
۸۷. تحولات سه‌گانه بعد به معنای شناخت سه کلمه حکمت است که از آن تعبیر به کلمه لما و بما و کیف می‌شود.
۸۸. در طواف پنجم لما یعنی هدف خدا را از خلقت عالم و آدم می‌داند.
۸۹. در طواف ششم بما یعنی اصول عالم خلقت و آفرینش را می‌داند.
۹۰. در طواف هفتم کیف یعنی کیفیت خلقت عالم و آدم را می‌فهمد.
۹۱. خداوند برای اینکه بندگان، خود را مستحق حضور در محضر خدای متعال ندانند و خیال نکنند حقی بر خدای خود دارند چه برنامه‌ای را ریخته است؟
۹۲. عامل اساسی برای جلب لطف خدا نسبت به بندگان، جمعیت و اجتماع است.
۹۳. حکمت وقوف در عرفات چیست؟
۹۴. یکی از مسائلی که در دین اسلام و در خط تکامل بسیار حائز اهمیت است، نفی حرکات شرقی و غربی است.
۹۵. امام حسن مجتبی ع می‌فرماید: کن لدنیاک کانک تعیش ابدا وکن لاخرتک کانک تموت غداً. یعنی در دنیاداری و عمران و آبادی از طریق خدمت، چنان باش که گوئی تا ابد در این دنیا خواهی بود و برای آخرت خود هم چنان باش که گوئی فردا از دنیا می‌روی و مسئول اعمال خود خواهی بود.
۹۶. حرکت بین صفا و مروه یک حرکت انحرافی از ارتباط به خانه خدا است که مفید و مثمر ثمر نیست. باید از این دو حرکت صرف‌نظر کرد و باز به خانه خدا برگشت.
۹۷. صفا و مروه در تاویل واقعی دو مظهر و مصداق شعار الهی هستند که یکی از آنها معلم صفا و انسانیت و فضیلت و دیگری آموزگار علم و حکمت، مانند نقش اجتماعی حضرت رسول ص و علی ع است.
۹۸. وقوف در صحرای عرفات به منظور طرح خواهش‌های اجتماعی و تقاضای اجابت از سلطان عظیم الشان آسمانی و اولیاء خدا است.
۹۹. خواهش‌های پست و ضعیف و بی‌ارزش، توهین به ساحت مقدس الهی است بلکه باید خواهش‌ها مناسب شأن خدا و احتیاج انسان باشد.
۱۰۰. خداوند کیفیت خواهش و تقاضا را به بندگان خود می‌آموزد.

۱۰۱. اجتماع عظیم در صحرای عرفات برای عرض حاجت به پیشگاه مقدس الهی آن هم به صورت و قیافه‌ای که مطلوب خداست انجام می‌گیرد.
۱۰۲. اثبات این که دعا یگانه سرمایه موفقیت انسان است.
۱۰۳. دلیل اجابت دعای این جمع کثیر در صحرای عرفات، همان وظیفه شناسی آنهاست!
۱۰۴. حکمت حرکت به مشعر و منی و رمی جمرات چیست؟
۱۰۵. به چه علت طواف و نماز طواف آخری را طواف زیارت نامیده‌اند؟
۱۰۶. نفس اماره بر اساس هوی و هوس خود بزرگ‌ترین دشمن معارض و مبارز با خداوند متعال است.
۱۰۷. عرفات و مشعر هم مانند طواف مسائل برونی و درونی دارد.
۱۰۸. در صحرای عرفات، بین انسان و خدا معارفه پیدا می‌شود و در مشعر، شعور انسان عارف روشن‌تر و شدیدتر می‌شود.
۱۰۹. شعور یک درجه از معرفت بالاتر است.
۱۱۰. سنگ زدن به ستون عقبه در باطن، سرکوب نمودن نفس اماره خود است.
۱۱۱. در زمان محل شدن، انسان وظیفه دارد مطابق عقل و استعداد خود بهترین کادو و مهمترین هدیه را برای خدای خود تهیه کند.
۱۱۲. حلق و تقصیر که آخرین وظیفه حاجی در حج تمتع است به معنای آرایش ظاهری و مرتب نمودن وضعیت بدن و لباس، برای حضور در محضر خداوند متعال است.
۱۱۳. تعریف تقوا.
۱۱۴. محبت انسان‌ها به یکدیگر که یگانه پایه و مایه زندگی بهشتی است، از دو راه حاصل می‌شود: یکی از راه قدردانی نعمت‌ها و خدماتی که برای شما انجام گرفته است و دیگر خدماتی که به یکدیگر دارند.
۱۱۵. فرموده‌اند: شکر نعم الله ان تعلم انها من الله. شکر نعمت همین است که بدانی این نعمت را خدا به تو داده است، پس خدا تو را دوست دارد.
۱۱۶. دوستی بین انسان و خداوند متعال پایه و اساس دین است.
۱۱۷. داستان هدیه دادن یک خیار به حضرت رسول اکرم ص. (تنگ چشمان نظر به میوه کنند، ما تماشا کنان بستانیم. تو به سیمای شخص می‌نگری، ما در آثار صنع حیرانیم)

۱۱۸. اثبات این که انسان‌ها از حیوانات، خوشبخت‌تر و یا بیشتر متنعم به نعمت‌های خدا هستند.
۱۱۹. چقدر فرق است بین انسانی که تا ابد متنعم به نعمت‌های خداست با انسانی که تا ابد در محرومیت بسر می‌برد و یا معذب به عذاب‌هایی است که بندگان خدا را با آن عذاب کرده است؟
۱۲۰. چرا همه دوستی‌ها در قیامت تبدیل به دشمنی می‌شود مگر دوستی مؤمنین و پرهیزکاران؟
۱۲۱. برای هر کافری سه نوع عذاب مقدر است: یکی محرومیت از تمام نعمت‌ها، دوم معذب شدن به عذاب‌هایی که عامل آن در زندگی دنیا بوده. سوم عداوت و دشمنی افرادی که آن‌ها را به جهنم کشیده است.
۱۲۲. اهل بهشت به سه نوع نعمت متنعمند: اول، بی نهایت متنعم به نعمت‌های مادی خدا هستند که از نظر لذت و کیفیت، قابل مقایسه با مادیات دنیا نیست. دوم، لذت برخوردارگی از لطف و محبت انسان‌ها، سوم، برخوردارگی از لطف خدا و اولیاء خدا که از نظر عظمت و اهمیت قابل وصف نیست.
۱۲۳. جنات عدن، یعنی معدن همه نعمت‌ها. بزرگ‌ترین معدن، معدنی است که معادن را می‌سازد.
۱۲۴. خداوند برای اثبات اینکه وجود زن برای شوهر و یا شوهر برای زن از بزرگترین نعمت‌های خداوند متعال است اجازه مخصوص قائل شده است.
۱۲۵. اگر طواف نساء برای حلیت زن است چرا زنان هم طواف نساء انجام می‌دهند؟
۱۲۶. عظمت و مقام زن آنقدر است که پدر حق ندارد دختر خود را به کسی ببخشد و یا او را مجبور به ازدواج کند، با این که او را بزرگ کرده و به ثمر رسانیده است.
۱۲۷. بعد از انجام کلیه اعمال، انسان وابسته به اهل بیت شده و از خانواده خدا به حساب می‌آید.
۱۲۸. مراسم حج و حکمت این مراسم، کیفیت رابطه انسان را با خدای خود توضیح می‌دهد.
۱۲۹. دشمنان دین به چه علت مراسم دینی را خرافات می‌دانند؟
۱۳۰. خداوند به کوران ظاهرین می‌فرماید: وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمِي فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمِي وَأَضَلُّ سَبِيلًا. (اسری)
یعنی کسی که در دنیا بذر و نهال را می‌بیند ولیکن عامل پرورنده آن را نمی‌بیند، در آخرت، وعده‌های قیامت را می‌بیند ولیکن سازنده قیامت را نمی‌بیند.